

ČESKÁ ILUZE. O znásilňování žen rudoarmějci se v Česku mlčí a veřejnost je dosud spíše opájena podobnými optimistickými snímky z jara až podzimu 1945. Polsko o tématu dávno diskutuje, Slovensko dokonce ctí mučednici Annu Kolesárovou, kterou ruský voják zastřelil, když se mu nepodvolila.

Znásilněná svoboda

Zeptejte se doma na zlo způsobené rudoarmějci, možná budete překvapeni. „Znásilnili mi mámu, za pár dnů zemřela,“ vzpomíná tříasedmdesátiletý Rudolf Krupa. Od března do října 1945 byly zneuctěny tisíce žen, téma je ale dodnes tabu.

K smrti vystrašené patnáctileté holky schované před rudoarmějci pod uhlím a matky s malými dětmi třesoucí se o čest a život. Příchod Rudé armády se pro tisíce československých žen proměnil v nepopsatelnou hrůzu, kde však po sedmdesáti letech hledat přímá svědectví tehdejšího teroru?

Pomoci může i náhoda, dokonce i lidé z nejbližšího okolí, rodina či přátelé. Autor tohoto textu se třeba každý týden potkává se sedmačtyřicetiletým spolužákem z ostravského Maticního gymnázia Milanem Krupou, o neblahé události v jeho rodině z jara 1945 ale dosud nepadlo ani slovo. „Vy to nevíte? Milanovu babičku Rusové hromadně znásilnili. Chudák paní Hedvika, pár dnů poté způsobeným zraněním podlehl,“ vypráví pětasedmdesátiletý Josef Hlubek, starousedlík z městečka Hlučín ležícího na doteku s Ostravou, v němž žije

i Milan Krupa. „Vystřídalo se jich hodně, úplně ji dodělali. Moje máma jí pak ještě nesla smetanu, ale už jí nebylo pomoci,“ líčí Hlubek, který vyrůstal v usedlosti souseedící s gruntem Krupových.

Šok po sedmdesáti letech

Záhy se spojujeme s Milanem Krupou, ten je příběhem babičky Hedviky hodně překvapen. „Panebože! Jen jsem tušil, že se s ní stalo něco strašného, doma se o tom ale nikdy nemluvalo,“ vyhrkne. Z konfrontace s realitou je šokován.

Společně vyprávíme za Milanovým otcem a tříasedmdesátiletý Rudolf Krupa je nakonec rád, že se o násilí páchaném rudoarmějci na civilistech může někomu veřejně světit. „To víte, v mé situaci musíte celý život Rusy nesnášet, vždyť mi zavraždili mámu,“ říká Krupa starší. Když se až dvě desítky rudoarmějců vrhly na přelomu

dubna a května 1945 na jeho matku, našťastí u toho nebyl. Ani dvě jeho starší sestry. Jsou však zaznamenány případy, kdy násilí povinně přihlíželi manžel i děti.

„Muselo to být strašné, za dva tři dny poté maminka zemřela. Vlastně mám na ni jedinou vzpomínku: leží mrtvá v posteli, na těle svaté obrázky, lidé pláčou a všichni mě hladí po hlavě a chlácholí, že je nemocná, ale já tušil, že jde o něco horšího,“ vypráví. Jako tříletý majestátu smrti úplně nerozuměl, jen cítil, že je hodně zle. „A bylo, a protože táta s námi tehdy nebyl, tak mě po smrti mámy vychovávala dvanáctiletá sestra.“ Tři roky vyrůstali téměř jako děti ulice a jedli, co jim kdo dal. Někdy prý měli opravdu ukrutný hlad.

Drasticky znásilněné Hedvice Krupové bylo v pětačtyřicátém roce třicet let a po domě pobíhaly tři malé ratolesti. „Zřejmě nepočítala s tím, že by mohla Rusy zajímat,“ přemítá její syn Rudolf. Do sklepů se totiž před ruskými vojáky schovávaly hlavně mladičké svobodné holky, od dvacíti či třinácti do pětadvaceti let. Umučená Hedvika Krupová měla podle pamětníků srdečnou povahu, ráda zpívala

a Hlučín ji znal i jako skvělou mámu. I po třech dětech byla krásně útlá a s tváří andílka, což dokazuje i jediná dochovaná společná rodinná fotografie. „Je asi z roku 1943, kdo tehdy mohl tušit, co nás čeká,“ ukazuje snímek Rudolf Krupa.

Mámu by chtěl ještě někdy potkat. „Nejsem ale zrovna hluboký věřící, abych mohl doufat, že se tak stane,“ povzdychne si, zatímco jeho syn Milan se z nových informací ne a ne vzpamatovat. „Připadám si jako v nějakém hollywoodském dramatu,“ říká. Ve filmu, jenž odhaluje nějaké tíživé rodinné tabu.

Hlasy svědků I

- Když přišli Rusové, děda nás s maminkou schoval na půdě v důmyslném úkrytu. U sousedů se mezitím znásilňovalo, dvěma sousedkám se pak narodily nechtěné děti. (Erika Fuksová, 82 let, Jirkov, svědectví pro TÝDEN).

- 27. dubna potkávám v Brně svého přítele lékaře. Ztrhané rysy obličeje, uplakané oči. V noci k němu vtrhlo několik vojáků Rudé armády a chtěli znásilnit jeho ženu. Jeho staříčkový otec klekl na kolena a říkal jim, že po čtyřletém žalářování se vrátil z koncentračního tábora, a prosil, aby ušetřili rodinu. Byl puškou surově odstrčen. Vojáky byla pak znásilněna nejen žena lékaře, ale i desetiletá

◀ **DĚTSTVÍ BEZ MÁMY** prožil Rudolf Krupa (vpravo). Rusové mu zneuctili matku, ta na způsobená zranění zemřela. Vlevo Milan Krupa, vnuk znásilněné.

dceruška. (Česky psané svědectví nalezene v materiálech ministerstva vnitra historikem Adrianem von Arburgem).

Stalin: Andělé to nejsou

Přes hranice dnešní České republiky se Stalinovi rudoarmějci poprvé prostříleli 17. března 1945 u městečka Osoblaha na Krnovsku. „V Česku pořád neradi slyšíte, že to nebylo jen osvobození, že šlo zároveň i o násilnou okupaci,“ podivuje se švýcarský historik Adrian von Arburg, toho času pedagog Masarykovy univerzity v Brně. A každá okupace přináší hrůzy včetně

zabíjení civilistů a znásilňování (viz Osvobození se rovnalo okupaci).

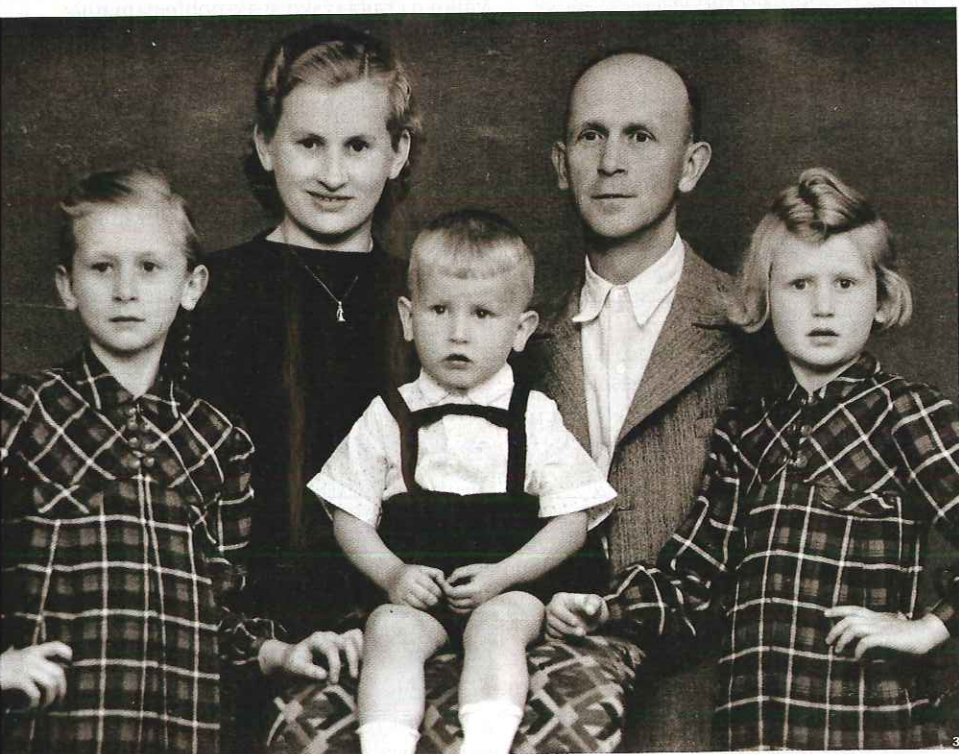
Ruský teror vůči tuzemským ženám započatý 17. března pokračoval až do listopadu 1945, kdy se sovětské jednotky stáhly z Československa. Z pramenů vyplývá, že Stalin už předem předpokládal, že při tažení na Prahu nebude Rudá armáda za anděly. „Nedivte se, když někteří z našich lidí se nebudou chovat tak, jak je potřeba. Někteří otravují a urážejí děvčata a ženy, chovají se nepřístojně,“ upozorňoval generalissimus exilového prezidenta Beneše. V písemných směrnicích pak vyzval velitele, že se má „vojsko k obyvatelstvu osvobozených území Československé republiky chovat přátelsky“, v terénu ale papírový rozkaz z Moskvy mnoho neznamenal.

Rudoarmějci napřed svůj chtíč ukájeli na českých Němcích v pohraničí, muži s rudou hvězdou na čepici ale s podobnou vervou znásilňovali i na Hané a Valašsku, v Praze i Brně nebo na Kolínsku či ve východních Čechách.

„Vlítli k nám v noci do baráku a znásilnili nejen mě a maminku, ale i sestru. Přiložili nám revolver k hlavě a chovali se jako zvěř,“ vzpomíná pětáosmdesátiletá herečka Květa Fialová na drama prožité ve východočeském Borohrádku. Jako jedna z mála českých žen o svém osudu srdnatě vypráví, tisíce méně slavných, avšak podobně postižených žen se ale nikdy neměly komu svěřit. Nezeptali se jich novináři ani historikové a v rodině to bylo zakázané téma.

Jako divá zvěř

Hlučínský starousedlík a písmák Josef Hlubek porovnává rudoarmějce s divou zvěří: „Na frontě vlastně celé roky žili v poli ▶

▲ **PŘED TRAGÉDIÍ.** Hedvika Krupová s manželem a dětmi (uprostřed Rudolf Krupa). Na jaře 1945 ji umučili rudoarmějci.

jako zvířata, která občas vyrážejí na lov.“ Hlučínsko mezi Ostravou a Opavou mělo za války zvláštní postavení, v říjnu 1938 bylo odtrženo od Československa a připojeno k Německu jako takzvaný Altreich, neboť oblast už pod Berlín náležela v letech 1742 až 1920. Lid se ale pořád považoval za svébytný národ pruských Moravců.

„Doma jsme mluvili moravsky, takže jsme neměli žádný problém domluvit se s Rusáky. Nás děti měli vojáci rádi, před ženami se ale neudrželi,“ uvažuje Hlubek. A pěchota či honci dobytka v týlu, kteří přespávali v lesích, měli samozřejmě morálku nasazenou ještě níže než tankisté nebo logistika ubytovávaná v domech domorodců.

Další hlučínská pamětnice Kristina Tesková nechápe, že vojáci stejné armády znásilňovali a zároveň si úžasně hráli s místními dětmi a učili je svoje písničky. „Solda tušky bravy rebjatušky, gďe že vaši žony?“, pamatuje si podnes verše, které se naučila od ruské čtyř ubytované v jejich domě.

Jenže ve městě se mezitím dále znásilňovalo. Hlubek kráčí úzkými historickými uličkami Hlučína a zjevují se mu další zneuctěné ženy. „V domečku za hřbitovem žila paní Kaffarníková,“ ukazuje za krchov. „Zdivočelí Rusové ji znásilnili a nakazili syfilidou. Pak byla celá bolavá a nemohla mít děti a celý rod s ní vlastně vyhybnul.“ Záhy zamíří do jiné ulice. „Tam žije paní, která je dítětem ruského násilníka. Ale nechoďte za ní, možná jí to nikdy nikdo neřekl a teď nemáte právo jí způsobovat bolest.“

Hlasy svědků II

- Všechno, co je cenné, Rusové balí do svých vojenských pytlů. Nějaká dívka zoufale křičí o pomoc a prosí, ať se slitují,

CO ASI PROŽILI?

Rusové na počátku května 1945 v Ostravě. Zda se též účastnili lovu na české a německé ženy v Československu, už nikdo nezjistí.

vojáci toho nedbají a dál jí jeden po druhém znásilňují. (Ze vzpomínek Evy Kaprálové získané brněnskými skauty, kteří v Kaprálově mlýně u Brna provozují skautské středisko).

- Typické byly v Semaníně noční lovy na ženy. Jakmile vojáci zjistili, že se nějaké ženy ukrývají například v obilí na polích za humny, pole obstoupili a za svitu světlic ženy odchytili a skupinově znásilnili. V Zádulce šest rudoarmějců znásilnilo čtrnáctiletou dceru doma před zraky rodičů. Křik znásilňovaných žen se ozýval po nocích několik týdnů, než vojáci odešli do kasáren v České Třebové. (Svědectví starousedlíka tlumočené předsedou občanského sdružení Pro Semanín Davidem Smyčkou).

Jak už bylo řečeno, Rudá armáda vpadla do dnešní České republiky 17. března 1945 u Osoblahy, kterou tehdy obývali výhradně čeští Němci. O město se krvavě bojovalo několik dnů a ruské prameny dokonce používají přirovnání, že šlo o československý Stalingrad. „Praskot ohně přehlušuje všechno ostatní,“ popisuje konec války místní kronika, očitý svědek už v Osoblahe nežije.

Češi dobrými žáky

Válku u Osoblahy si ale dobře pamatuje šestasedmdesátiletý starousedlík Heřman Menzel z blízkých Linhartov, kde měl základnu německý tankový prapor. „Wehrmacht od nás každý den vyjížděl bojovat do Osoblahy a pak se vracel na základnu doplnit palivo a munici. Byli jsme ve svém živlu, protože nám klukům se

■ Černoši z Plzně

Důkazy o konkrétních případech znásilnění českých nebo německých žen americkými vojáky na západě a částečně na jihu Čech v květnu až listopadu 1945 zatím neexistují, i když tyto činy nejsou vyloučeny. Ani propagandistická kniha *Hanebná role amerických okupantů v západních Čechách* z roku 1951 neuvádí jediný případ znásilnění a autor si musel vystačit se „zločiny“ tohoto typu: „20. července odpoledne před kinem Astra v Plzni udeřil americký voják láhvi od kořalky plzeňského občana Benešovského.“ Autor této reportáže pochází z Klatov, kde od pamětníků slyšával, že místní holky „skákal Američanům samy do postele“, a v Klatovech i Plzni se tak devět mě-

síců po válce rodili i míšenci. Zatímco na německém území se vojáci US Army nesměli s místními ženami dobrovolně stýkat, takže docházelo k četným znásilněním (odhadem šlo až o 180 tisíc případů), po překročení hranic Československa byl dosavadní zákaz těsnějšího kontaktu s místním obyvatelstvem (non-fraternization) zrušen a s exotickými Američany mělo dobrovolný sex mnoho českých i německých dívek z oblasti mezi Chebem, Plzní, Železnou Rudou a Strakoncem. Hlavně Afroameričané v US Army ale zůstávali obezřetní, aby nebyli nařčeni ze znásilnění, celkem 29 černochů bylo totiž při tažení armády Francií exemplárně a veřejně popraveno právě za násilí na ženách.

▲ ZASTŘELILI MI SESTRU, emotivně vypráví Ervín Jiřík. Zatímco Hilda Jiříková (vpravo) už byla mrtvá, Rusové znásilňovali u sousedů.

líbily uniformy a tanky," vzpomíná Menzel.

Jeho rodiče se ovšem stále více báli o dospívající dcery, a na konci března proto z válčícího Osoblažska utekli za příbuznými do vnitrozemské Luboměř. „Ani tam jsme se před Rusy nemohli skrývat věčně. Když přišli, jako barbaři vnikali do každého stavení a brali si, co chtěli, včetně žen. Nejvíce se jako zvířata chovali ti šikmoocí, z Kyrgyzstánu a kdoví odkud," vrací se Menzel k dramatickému jaru. Jeho sestru se tehdy podařilo schovat do tajné skrýše pod podlahou a zaházet ji uhlím.

Menzel dnes z oken svého domu vidí k linhartovskému zámku. Rudá armáda odsud odvezla dvanáct nákladních aut starožitného nábytku. „V závěsu za Rusy přišla česká revoluční garda, která zavraždila mou osmdesátiletou prarčetu Paulinu Stankeovou schovanou ve chlévě pod senem. Umlátili ji za trest, že se ukrývala," líčí, jak Češi rychle napodobovali sovětské metody teroru.

Zastřelena opilcem

Ač se na Hlučínsku často setkáváme s německými křestními jmény, příjmení jsou po staletí česká a doma se tam vždycky mluvilo „moravsky“, jak říkají domorodci. Slovanický původ je také zachránil před odsunem, i když mnozí muži museli za války bojovat za wehrmacht.

Také osmdesátiletý Gerhard Jiřík z Hatě nedaleko Ostravy na apokalyptické zážitky z jara 1945 nemůže zapomenout. Když rudoarmějci vtrhli do obce, rekvírovali sedlákům krávy i koně a poráželi je v místním barokním chrámu sv. Matouše. „Dospělí byli schovaní, my malí jsme neměli strach z ničeho. Lítali jsme ruským vojákům v patách, prostě dobrodružství. Krávu v kostele pověsili na lustr a stahovali ji, dokonce oblečení do kněžských sutan," vypráví Jiřík. Největším šokem ale byla smrt Hildy Jiříkové, patnáctileté příbuzné. „Ožralý Rusák ji našel schovanou ve sklepě, a protože mu nechtěla být po vůli, zastřelil ji.“

Pro podrobnosti příběhu Hildy Jiříkové si jdeme přímo k bratrovi zavražděné, dvaosmdesátiletému Ervínu Jiříkovi. „Ten voják byl úplně namol a sháněl se po chalupách po další flašce. Vrazil i k nám do sklepa, kde došlo k tragédii. Hilda zemřela s rukama na obličeji, jak si zakrývala oči před tou hrůzou. Ustřelil jí i kus prstu a prostřelil hlavu," pamatuje si Ervín, který pak s matkou

■ Pohled z Německa

Nejvíce si po každé válce vytrpí poražení, po té druhé světové to pochopitelně byli Němci. Počet německých žen znásilněných příslušníky cizích armád se vždy pouze odhadoval, mluvilo se až o dvou milionech obětí jen ze strany rudoarmějců. Nová kniha *Když přišli vojáci – Znásilňování německých žen na konci 2. světové války* od historičky Miriam Gebhardové ale přináší překvapivě nižší (i když stále velmi vysoké) číslo: do 860 tisíc. Autorka z Kostnice aplikovala několik metod zkoumání a výpočtů včetně počtu dětí, které se z násilí narodily. Na území bývalé SRN byly propočty snadnější, asi pět procent poválečných novorozenců bylo počato při znásilnění. Gebhardová zdůrazňuje, že Němky zneužívali všichni cizí vojáci včetně Američanů. A že existovala snaha instrumentalizovat a zveličovat činy Rudé armády jako argument proti SSSR. Téma bylo i v Německu dlouho tabu, zájem o ně vyvrcholil až kolem roku 2000.

-pp- ■

pohřbil sestru na místním hřbitově. Bez hrobníka, bez faráře, bez smutečních hostí, všichni měli strach z Rudé armády a nevyházeli z domů.

Impuls k této sedmdesát let staré stopě dal TÝDNU Vítězslav Jiřík, pedagog Lékařské fakulty Ostravské univerzity. Tragický osud Hildy totiž nad

rodinou visí už sedm deseti let jako nezodpovězený otazník. „Naše rodina má určitě zájem, aby se o zvěstvech páchaných Rudou armádou začalo konečně veřejně mluvit," říká Jiřík. Není si ale vůbec jist, zda o téma má hlubší zájem i společnost a historická obec.

Ivan Motýl ■▶

▼ PLACENÁ INZERCE

OZP
OBOROVÁ ZDRAVOTNÍ POJIŠTOVNA

Víte, kolik stojí Vaše zdraví?

Víte, kolik za Vás zaplatí zdravotní pojišťovna
za operaci slepého střeva?

20 000 Kč
30 000 Kč
40 000 Kč

www.kolikstojizdravi.cz